

Acció climàtica a través del vídeo participatiu

Recomanacions polítiques per vincular la participació ciutadana, la inclusió social i l'acció climàtica, basades en el projecte europeu Climatubers -

The European Commission's support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents, which reflect the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Les recomanacions polítiques del projecte europeu ClimaTubers s'adrecen als responsables de la presa de decisions en els àmbits de la política local, l'educació, el clima i les qüestions socials. Ofereixen propostes i consells sobre l'ús del vídeo participatiu (PV) per empoderar sobre el canvi climàtic, la inclusió social de les comunitats i la millora de les competències digitals.

1 - EL REPTA INICIAL

Donar veu a les persones afectades pel canvi climàtic a través d'històries provinents de l'experiència local, que desencadenin debats i iniciatives públiques

- # Participació ciutadana i justícia climàtica
- # Competències digitals i noves narratives
- # Interconnexió entre polítiques climàtiques i socials

2- EL MÈTODE UTILITZAT I ELS RESULTATS

El Vídeo Participatiu (VP)

- ✓ 19 vídeos i projeccions de debat per validar el mètode
- ✓ 10 mòduls d'e-learning per difondre el mètode

3 – LES 6 RECOMANACIONS DERIVADES DEL PROJECTE

1. Oferir a la ciutadania espais de debat sobre el canvi climàtic
2. Abordar el canvi climàtic a partir d'experiències públiques
3. Utilitzar el vídeo participatiu per connectar la ciutadania i les autoritats locals
4. Desenvolupar el vídeo participatiu com a eina de debat públic
5. Establir una comunitat de pràctica per a persones facilitadores
6. Educar i conscienciar sobre el canvi climàtic de manera interdisciplinària

El projecte en 2 pàgines

El repte inicial: una combinació de 3 reptes transversals

Donar veu a les persones afectades pel canvi climàtic través d'històries provinents de l'experiència local, que desencadenin debats i iniciatives públiques

- Participació ciutadana i justícia climàtica

Actualment, hi ha una manca de metodologies per entendre millor els possibles vincles i implicacions del canvi climàtic i la justícia climàtica per als grups socials considerats vulnerables. Cal donar suport al desenvolupament d'aquest tipus de mecanismes: donar suport a la ciutadania en situació de vulnerabilitat per participar activament i donar forma al discurs sobre el clima.

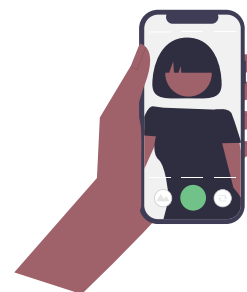
També cal millorar les habilitats analítiques de la població en la interpretació de la informació relacionada amb la ciència del clima¹. Aquest empoderament és fonamental per evitar o superar un possible sentiment d'ansietat o impotència i fomentar l'acció i la participació en les decisions polítiques².

Finalment, establir canals de comunicació eficaços entre els residents i les autoritats locals és essencial per garantir no només que les veus dels que romanen siguin escoltades, sinó també que aquestes persones siguin una part integral de la formulació del projecte i de les solucions a adoptar.

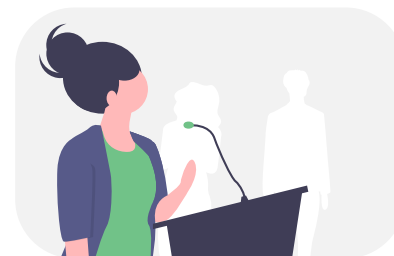
- Competències digitals i noves narratives

Al mateix temps, la bretxa digital de la societat no només és evident entre el jovent i persones adultes, sinó també entre les persones que han accedit a més educació i les que corren el risc de convertir-se en vulnerables. Això també reflecteix una disparitat generacional en l'ús de les xarxes socials i, per tant, la capacitat d'intervenir en una part de les narratives que es difonen. A més, podem destacar els prejudicis i estereotips sobre el jovent, sovint acusats de perdre el temps en activitats inútils a les xarxes socials.³

- Interconnexió de polítiques climàtiques i socials

El canvi climàtic està profundament lligat a les desigualtats socials, mentre que la vulnerabilitat social pot agreujar els impactes negatius del clima. Els discursos i les polítiques climàtiques actuals no presenten una representació adequada i inclusiva de la diversitat social i perpetuen una manca de compromís general de la ciutadania i les comunitats que no se senten representades. Per tant, és fonamental crear vincles entre els serveis i polítiques dedicats al clima i els dedicats als aspectes socials.

¹Laufer, N (17 novembre 2023). Greta Thunberg no és un dels problemes més freqüents en els viatges climàtics. Der Standard. Recuperat de: <https://www.derstandard.at/story/3000000195553/thunberg-ist-nicht-fridays-gr246223te-sorge>.

²ACTED (octubre 2020). Projecte 1Planet4all: els joves i el canvi climàtic - Informe d'enquesta. Ifop per ACTED. Recuperat de: https://www.ifop.com/wp-content/uploads/2020/11/117428-Rapport-de-sondage_VF.pdf

³El món de la infància de Morgen. Visions i Angste, Falter Radio #1025, <https://www.falter.at/falter/radio/6544d2bd8235ab001210e757/kinderwelt-von-morgen-visionen-und-angste-1025>

El projecte europeu Climatubers

El projecte Climatubers lluita contra el canvi climàtic i l'exclusió social gràcies al vídeo participatiu

El projecte, finançat pel programa Erasmus+, va ser provat per cinc casos pilot a Àustria, França, Espanya, Itàlia i Estònia. Les activitats del projecte s'han dut a terme del 2021 al 2024 amb l'objectiu de validar l'interès del vídeo participatiu a Europa per l'acció climàtica i, si és així, promoure'n la difusió. Els diferents socis del projecte van dur a terme les següents accions: la vinculació de les persones participants, la cocreació de [19 vídeos](#), la projecció-debat de vídeos, la difusió, el desenvolupament de [mòduls formatius](#), i un recull de recomanacions polítiques.

Vídeo participatiu: un mètode per respondre als 3 reptes

El vídeo participatiu és un mètode de cocreació que permet a la ciutadania expressar els seus pensaments de manera directa i col·laborativa

El vídeo produït es comparteix i serveix de suport al debat públic local

Un projecte de VP aplega un grup de veïnes i veïns, acompanyats d'una persona dinamitzadora. Tot seguint 5 passos, identificaran el tema d'interès i el missatge que volen transmetre, elaboraran un vídeo i el difondran. L'objectiu és generar intercanvis amb altres persones, per explorar vies d'acció o interpellar els decisors polítics. El VP s'ha utilitzat principalment al Sud Global com a eina per al canvi social, l'aprenentatge inclusiu i la recerca de solucions als problemes col·lectius.^{4,5}

Amb l'ús d'aquest mètode, els impactes locals de la crisi climàtica es poden fer visibles, tota la ciutadania pot parlar, defensar i iniciar accions a favor del canvi social. Pot ser una oportunitat perquè la ciutadania d'arreu del món faci sentir la seva veu independentment dels principals moviments climàtics i, per tant, es pot utilitzar per fomentar un sentit d'acció i empoderament.

1. **Participació ciutadana i justícia climàtica:** un projecte de VP mobilitza competències vinculades a la cocreació o a la intel·ligència col·lectiva: la pràctica del debat, el diàleg o la recerca de consens davant opinions diverses.
2. **Competències digitals:** els participants en un projecte de VP es formen en creació de vídeo i difusió: rodatge, muntatge, narració audiovisual, comunicació i difusió de continguts en línia. L'experiència de Climatubers mostra que el VP pot ser eficaç per transmetre missatges a través de plataformes de xarxes socials alhora que té un propòsit educatiu.
3. **Vinçle entre el clima i les polítiques socials:** el VP pretén donar suport a la creació de noves narratives que contribueixin a visibilitzar i superar les vulnerabilitats dels grups socials afectats davant el clima. Mitjançant aquest procés, són les polítiques climàtiques i socials les que són qüestionades, estimulades i promogudes.

⁴Bezzina, L. (2022). Ús de vídeo participatiu en la investigació dels mitjans de vida al Sud Global. A F. Nunan, B. Clare i K. Sukanya, The Routledge Handbook on Livelihoods in the Global South (1. Aufl., S. 134-146). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781003014041-15>.

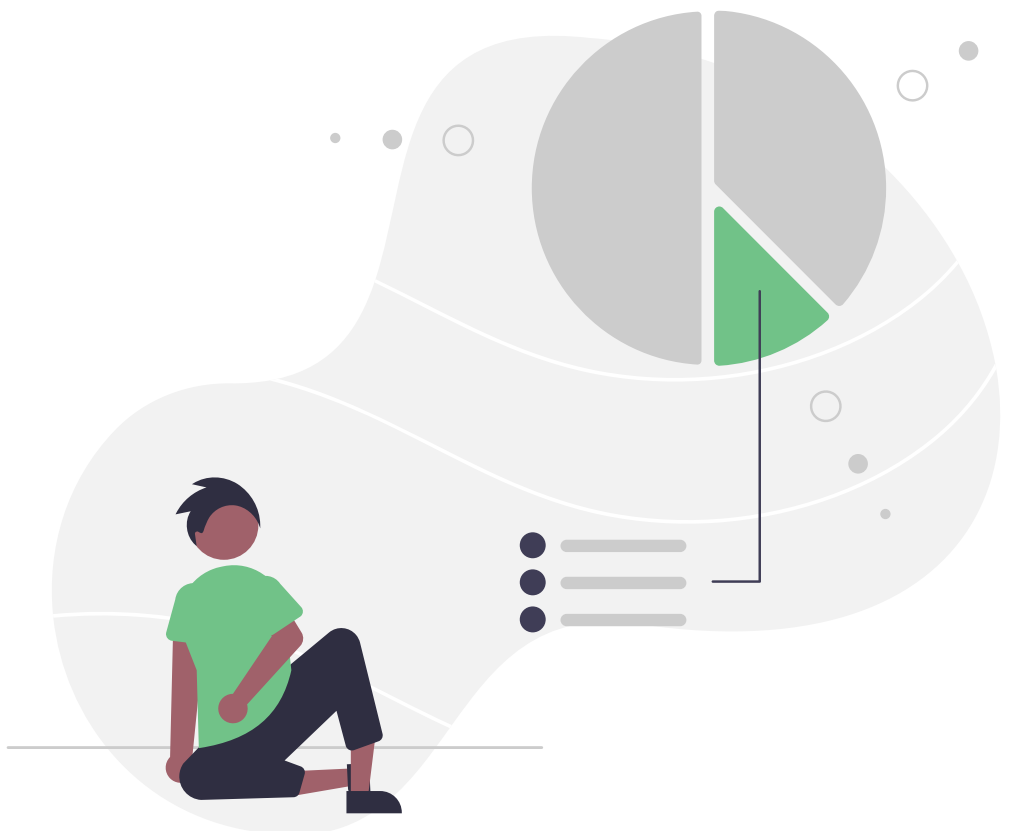
⁵Bezzina, L. (2023). Vídeo i diagrames participatius amb persones amb discapacitat a Burkina Faso: reflexions sobre mètodes, representació i poder. Handicap et société, 38(9), 1511-1533. <https://doi.org/10.1080/09687599.2022.2034599>.

Les 6 recomanacions polítiques

Les següents recomanacions es basen directament en:

- La implementació de ClimaTubers en contextos específics a Àustria, Itàlia, Espanya, Estònia i França
- Resultats de l'avaluació, debats i entrevistes amb els actors involucrats, així com bibliografia
- I l'objectiu de fer front als tres reptes transversals definits anteriorment

El marc de ClimaTubers i les recomanacions polítiques que se'n deriven estan alineats amb iniciatives i instruments polítics específics de la Unió Europea com el Fons Social per al Clima com a part del Pacte Verd Europeu, l'Acord de París o els Objectius de Desenvolupament Sostenible. El projecte també ha tingut en compte la Iniciativa d'Educació Climàtica (O.C.E. – Office for Climate Education) o el pilar dels drets socials, així com els plans d'adaptació a nivell nacional per a cada país. Les recomanacions polítiques es van desenvolupar a partir d'una avaluació completa de mètodes mixts, sessions de diàleg sobre polítiques amb actors clau en l'àmbit del canvi climàtic i la bibliografia existent.

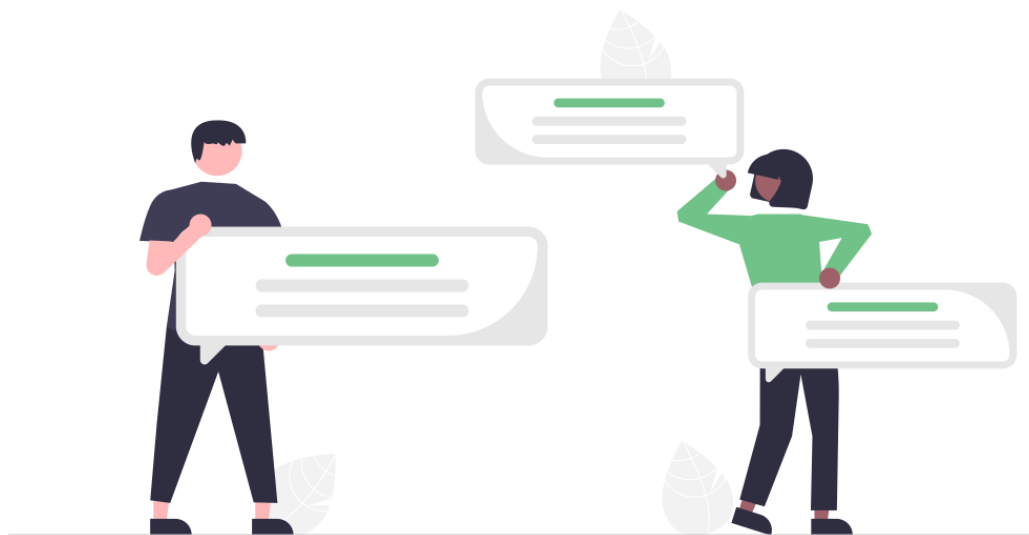

1 - Oferir a tota la ciutadania espais de debat sobre el canvi climàtic

Desenvolupar i oferir espais inclusius de diàleg i deliberació, que promoguin intercanvis entre persones de procedències diverses i contribueixin així a un discurs més complet i representatiu sobre el canvi climàtic

- Identificar els grups socials poc representats en el debat sobre el clima local o regional
- Crear una estratègia de mobilització sòlida específica per a cada grup objectiu
- Col·laborar amb aliances i agents multiplicadors
- Considerar col·laborar amb persones que tenen un rol de lideratge comunitari: persones que estan ben connectades a la seva comunitat i que poden obrir portes per arribar i implicar grups objectiu
- Reduir les barreres a la participació: acollida d'infants, horaris, àpats, compensacions
- Finançament de projectes locals d'acció climàtica

Funció potencial del VP: El vídeo participatiu facilita un procés creatiu col·lectiu i, per tant, ofereix espais de reflexió i debat, explora el potencial de l'acció climàtica i promou la participació i el compromís significatiu. Com que el VP també pot millorar les habilitats digitals i socials, ofereix a les persones participants les eines per fer sentir la seva veu.

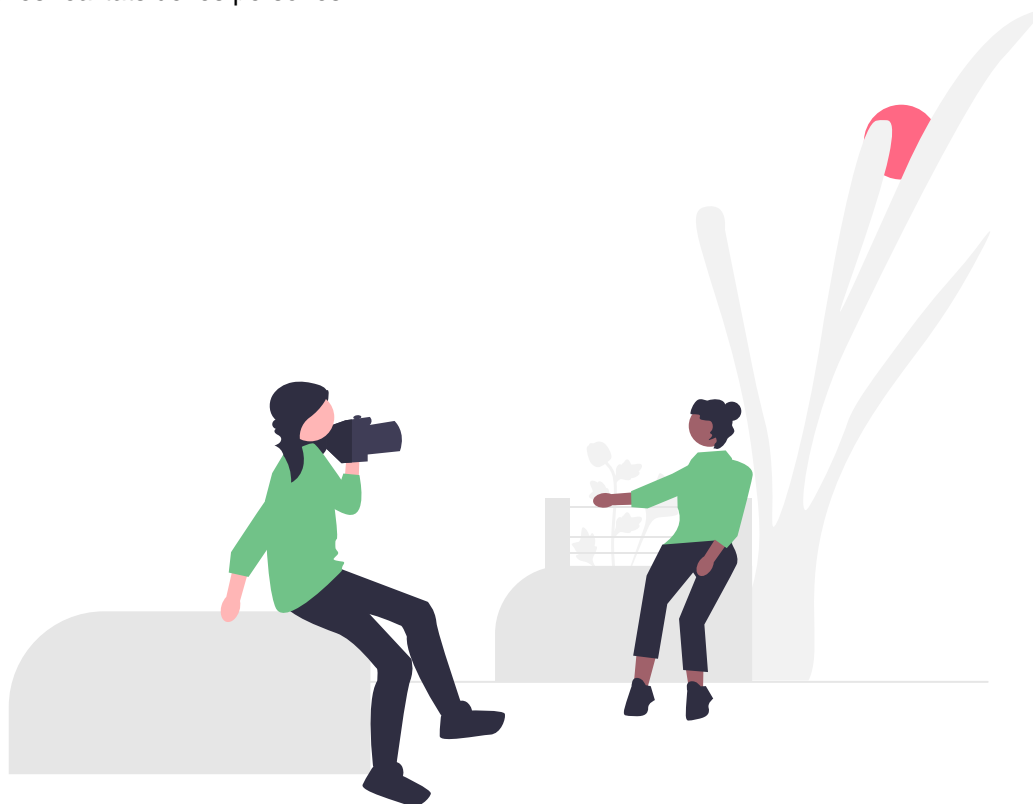

2 - Abordar el canvi climàtic a partir de les realitats i experiències de la ciutadania

Abordar el clima partint de temes que els participants ja coneixen o que són rellevants en les seves vides i en el seu context local. Sense això, i tal com han observat els socis de ClimaTubers, la complexitat del canvi climàtic pot ser aclaparadora i constituir un obstacle per al diàleg

- Reduir la complexitat: llenguatge senzill, no tècnic, temes coneguts, i experiències viscudes (onada de calor, sequera) com a punt de partida per al qual busquem les causes, exemples de polítiques locals.
- Oferir a la ciutadania l'oportunitat de participar en el disseny de l'espai públic: això pot fomentar intervencions significatives i respectuoses amb el clima en els espais públics, i també fomentar un sentit d'autoeficàcia.
- Reconèixer la ciutadania com a experta en la seva realitat: pot promoure un millor compromís amb el canvi climàtic. Un pas més seria incloure la ciutadania en un context real de disseny de solucions.

Potencial paper del VP: El VP situa els participants al centre, no només valorant el seu punt de vista sinó també fent que es converteixin en agents de canvi: "expressar" els seus problemes i proposar solucions, cridar a l'acció dels polítics i altres persones, buscar activament respostes (preguntant a persones expertes i ciutadania, etc.). Per tant, el vídeo participatiu es pot considerar una eina per combatre el canvi climàtic en el context de les realitats de les persones.

3 - Utilitzar el VP per connectar la ciutadania i les autoritats locals per crear polítiques participatives conjuntament

El projecte ClimaTubers advoca per avançar cap a la cocreació en política, especialment en matèria de canvi climàtic, defensant un procés més obert i la redistribució del poder de decisió

- Establir processos de cocreació entre les autoritats públiques i les persones residents, especialment les més vulnerabilitzades, per:
 - Entendre les necessitats locals davant el canvi climàtic. Això podria afavorir un sentiment de pertinença i un acostament entre els veïns i l'administració pública.
 - Dissenyar polítiques de mitigació i adaptació al canvi climàtic que també tinguin un impacte positiu en dia a dia de la ciutadania.
- Promoure la difusió d'eines participatives (com el VP) entre els actors polítics per tal de lluitar contra el canvi climàtic tenint en compte una major diversitat de veus.

Funció potencial del VP:

- Per part de la ciutadania, a fi de compartir reptes climàtics locals específics i conscienciar sobre les vides, opinions i necessitats de les persones residents.
- Com a metodologia per a projectes de cocreació centrats en polítiques climàtiques.
- Com a eina de missatgeria entre la ciutadania (preguntes, testimonis) i les autoritats públiques (informació a un públic definit, a partir de les seves inquietuds).

4 – Desenvolupar un vídeo participatiu com a eina de debat públic

Proporcionar marcs i recursos perquè la ciutadania i les comunitats utilitzin VP per connectar, compartir el seu missatge i fomentar el debat públic

- Posar a disposició de la ciutadania els recursos necessaris per a un projecte de VP. És fonamental tenir en compte que l'accessibilitat material per si sola no és suficient. Un projecte de VP no pot prescindir d'una persona amb el rol de facilitació. Tant si és una persona voluntària com una treballadora, cal que estigui formada en la metodologia.
- Donar suport a la identificació d'interessos compartits. Començant amb una preocupació comuna extreta de la vida local, les persones participants poden reunir-se per intercanviar opinions. L'experiència de ClimaTubers demostra que això promou una participació diversa. Tanmateix, això no exclou interessar-se per les qüestions globals.
- Potenciar la inclusió social. En una època de canvi demogràfic i d'individualització creixent, un projecte de vídeo participatiu, per exemple centrat en temes relacionats amb el clima o l'urbanisme local, pot ser una eina eficaç per iniciar converses i facilitar la col·laboració.
- Promoure l'educació digital per a la ciutadania. Les persones que pateixen exclusió digital poden necessitar persones mediadores que les puguin orientar en l'ús de les eines digitals.⁶ És important evitar assumir que determinades poblacions, com el jovent, tenen per defecte els coneixements adequats en comparació amb altres col·lectius. Les sessions d'aprenentatge intergeneracional o els rols de mentoria poden enfortir la inclusió social.

Funció potencial del VP: El vídeo participatiu pot ajudar a entendre com el canvi climàtic afecta les comunitats de manera diferent segons el context socioeconòmic, l'edat, el gènere i l'origen. Pot posar de manifest els diferents impactes i nivells de la crisi climàtica, donant lloc al desenvolupament de polítiques més específiques i efectives.

⁶TAAFÉ (2022). Estratègia per desenvolupar entorns favorables a la gent gran a SA, extracte de: https://www.alpine-space.eu/wp-content/uploads/2022/10/to.t.4.1_tAAF-strategy-for-an-age-friendly-as.pdf

5 - Construeix o uneix-te a una comunitat de pràctica per implementar VP

Promoure l'intercanvi entre els professionals d'un programa de participació ciutadana, com el vídeo participatiu. Això implica formació col·lectiva, execució de projectes en paral·lel i interaccions contínues

- Per compartir coneixements i habilitats. Quan els professionals tenen l'oportunitat de conèixer, intercanviar i compartir els seus coneixements, les habilitats que posseeixen alguns d'ells (vídeo, dinamització de grup, clima) poden beneficiar a tot el grup.
- Donar-se suport mútuament, construir una experiència comuna i promoure un procés de millora contínua. Els esdeveniments (en línia o presencials) milloren el sentiment de pertinença, la confiança mútua i la voluntat de contactar.
- Garantir la sostenibilitat del coneixement tot creant vincles entre projectes acabats i nous, conservant experiències i habilitats. El coneixement no queda en documents (coneixement passiu) sinó que es manté i reinverteix en els projectes de les persones facilitadores de la xarxa (coneixement actiu).

Funció potencial del VP: El vídeo participatiu es pot utilitzar per presentar un missatge clau de la comunitat de pràctiques per fomentar la cohesió social, millorar la resiliència climàtica o destacar les injustícies ambientals.

6 - Utilitzar enfocaments interdisciplinaris per abordar el canvi climàtic de manera integral a l'educació escolar i popular

Promovem un enfocament inclusiu i global de l'educació sobre el canvi climàtic en contextos escolars o d'educació popular. Tres elements a tenir en compte: la desfragmentació de l'aprenentatge per disciplina, el vincle entre consciència i acció, habilitats socials i emocionals

- Invertir en la creació de capacitats i la formació de professorat i professionals de l'educació. Cal recolzar-los en la seva tasca docent sobre el canvi climàtic des d'una perspectiva global. Els principis de l'educació popular es poden aplicar per destacar el vincle entre conscienciació i acció, així com per fomentar la participació activa de la ciutadania.
- Revisar programes i continguts educatius. Molts programes se centren principalment en les conseqüències ambientals del canvi climàtic i aborden poc els aspectes socials.⁷ El tema del canvi climàtic s'ha d'ampliar per abordar factors socioeconòmics i polítics, com ara: vulnerabilitats, justícia i migració climàtica. A més, advoquem per la integració de les habilitats psicosocials, per donar als individus els mitjans per afrontar individualment i col·lectivament les futures transicions.
- Utilitzar l'enfocament per projectes per abordar el canvi climàtic de manera interdisciplinària. Aquest enfocament situa els aprenents al centre i els mobilitza en la recerca d'informació, el treball col·laboratiu i l'assoliment concret. És especialment eficaç per implicar-los en accions col·lectives i locals.
- Adaptar el VP al context escolar. El VP és un mètode adaptable a molts contextos. Per a la seva integració als centres educatius, encara cal desenvolupar recursos específics per al professorat.⁸

Funció potencial del VP: Mètodes com el VP que promouen l'expressió visual i narrativa es poden utilitzar com a base per a un projecte interdisciplinari, ja que engloben diversos coneixements i habilitats i posen l'accent en els diferents punts de vista. L'ús de metodologies com el VP facilita les connexions entre diferents disciplines quan es parla del canvi climàtic.

⁷Entrevista amb les parts interessades I1

⁸Entrevista amb les parts interessades F3

Recursos de Climatubers

- La web: climatubers.org
- Els vídeos: [Climatubers a YouTube](#)
- Els mòduls formatius online : [en català](#) – [en altres llengües](#)
- [El vídeo mapa](#)
- Més sobre les [recomanacions polítiques](#)
- [Altres recursos](#)

Amb el suport de

**Co-funded by
the European Union**

Aquest projecte ha rebut finançament del programa Erasmus+ de l'Agència Executiva d'Educació, Audiovisual i Cultura de la Unió Europea en virtut de l'acord de subvenció núm. 621393-EPP-1-2020-1-ES-EPP KA03-IPI-SOC-IN (ID del projecte 400621393).

El suport de la Comissió Europea per a la producció d'aquest document no constitueix una aprovació dels continguts, que reflecteixen només les opinions dels autors, i la Comissió no es fa responsable de l'ús que es pugui fer de la informació que hi conté.

Crèdits d'imatge:

Foto 1: Noémie Gall – MJC La Duchère

Foto 2: Climatubers, Il·lustracions: Undraw